

Сёння класіку беларускай літаратуры Івану Шамякіну — 80 гадоў

З чым ідзем да дзяцей?

Яблык — ад яблыні...

Два вытокі культуры паводзін дашкольнікаў

ХТО з нас не памятае гэтых вершаваных радкоў Маякоўскага: "Крошка сын прішеі к отцу і спросіла кроха: "Что такое хорошо і что такое плохо?" На якія жаль, далёка не ва ўсіх дзяцей з ранняга ўзросту фарміруецца правільнае ўяўленне пра дабро і зло, пра станоўчыя і адмоўныя чалавечыя якасці. Назіраем за малымі — і што мы ня-разка бачым? Упартая капрызнасць, няведанне элементарных правілаў этыкету, нават гру-басць, няўменне абслугоўваць сябе, паводзіць за сталом, у грамадскім транспарце, на прагулках. Чаму ж так адбываецца, хаця дзіця расце, здавалася б, у добрай сям'і, наведвае дзіцячы сад?

Размаўляю з выхавальніцай дзіцячага сада. Расказвае: "Прыходжу на працу, а насустрач мне ідзе незнаёма дзіўчынка. Павіталася, усміхаецца на ўвесь рот:

— Мяня зовуць Насця. Я сёння першы раз прыйшла ў дзіцячы сад. А вы хто, выхавальніца?

Настрой у мяне з раніцы быў неапазіцыйны, а пасля гаворкі з гэтай дзіўчынкай душа напоўні-лася радасцю. Так прыемна былі пагутарылі! Расказаная, але не назойлівая, умее выказваць свае думкі. А ёсць жа немалыя і такіх дзяцей, якія ў гутарцы з дарослымі і двух слоў не звязваюць, хаця ў паводзінах развязныя, капрызныя. Іншаму пяць гадоў, а ён прыходзіць у дзетсад з непастры-жанымі пазногціямі, з бруднымі вушамі. Пра насуюку нібыта ніколі і не чуў... А разбужэннішча — паспрабуй яго супакоіць... Скажаш тактоўна пра гэта бацькам, дык яны або апраўдваюцца сваёй заўсёднай занятасцю, або крыўдзяцца: маўляў, калі вы выхавальніца, то і выхоўвайце, нам за гэта грошы плаціць. Якія там грошы — капейкі! Але ж хіба ў гэтым справа? У выхаванні ў дзіцячых добрых манер бацькоў не заменіць ніхто!...

Так, думаю я, не ўсе бацькі разумеюць, чаму і чым бываюць незадаволены выхавальніцы, і разгучваю на гэта незадавальненне прыкладна так: "Ат, каму патрэбны чужыя дзеці?" А хіба яны могуць разгаварыць інакш, калі ставяцца да дзіцячага сада як да камеры захоўвання? І гэта — пры ўсім вядомым педагогам пераменах у дзейнасці многіх дашкольных устаноў, пры транс-фармацыі дашкольнага выхавання ў дашкольную адукацыю. Няпроста, вельмі няпроста бывае выхавальнікам пры ўсім пудоўных сучасных праграмах змяняць у дзіцячым тое, што закладзена ў ім сям'ёй.

На ранішнік у дзетсад прыйшлі шэфы з прадпрыемства. Гулялі з дзецьмі, спявалі, нават паказвалі ініцыялоўку лячэнага гэтага. Уручаючы дзецям падарункі, адзін інтэлігентны мала-ды чалавек падалаваў дзіўчыну руку. Дзіўчынка захапілася, скрыўдзілася і назвала яго... пры-дуркам. Уяўляеце, як адчуваў сябе пасля гэтага педагогі? Свята было сапсавана, як ні стараліся выхавальнікі змяніць эксітэс. А што можна было зрабіць? Ды і хіба вінавата гэта дзіця, што ніколі не бачыла, каб тата цалаваў руку маме, што адносіны таты да мамы далёка не ідэальныя?

Чыравануючы ад успаміну пра той выпадак, выхавальніца гаворыць мне: — Веласце, чаго я хацела б ад бацькоў маіх выхаванцаў? Каб яны сачылі за сваёй мовай: ад дзіцячых паводзінаў інакш раз чуць такія непераводныя выразы!

— Але і ў дзетсадах, напэўна ж, праводзіцца заняткі па развіцці мовы?

— Праводзіцца — уздыкнула выхавальніца — Аднак без падтрымкі сям'і мы бяспільныя...

Бясспільныя? "Што гэта, — разважаю я, — Нестрыманым эмоцыям і перакананням, ад якой апускаяцца рукі?" А можа тое, што мы называем мовай дзейнасцю дзяцей, усё ж залежыць і ад педагога? Так, праграмы і задачы па фарміраванні граматычнай пабудовы, слоўніка, звязнай мовы, гутарковай культуры складаныя, але ж і вельмі важныя для развіцця дзіцяці. Дык таму і вырашана яны павінны так, каб дзецям было цікава на працягу ўсіх заняткаў, каб абавязкова аблісцеліся матэрыялы дзейнасці — хіба ж без гэтага дзеці будуць актыўна мысліць і гаварыць, хіба ж без гэтага яны зразумюць і поўнацю засвоіць матэрыял? Мне даводзілася бачыць дэманстрацыю ўмення зрабіць так, каб дзецям было вельмі цікава — таму і запаміналіся такія заняткі.

...Вы трымалі ў руках чароўную сяжынку? А вось да гэтых чатырохгадовых дзяцей яна прыляцела, і ў іх памяці і мове ажывае мноства эпітэтаў і параўнанняў, якія характэрныя для гэтага чароўнага сяжынку, раскрываюць уласцівасці і прыкметы снегу. А як жыва і цікава малымі апісваюць цацкі! Выхавальніца ўключае "радзё" (магнітафонны запіс), і дзеці з увагай слухаюць аб'яву, што ў магазіне зніклі цацкі. Дыктар просіць усіх, хто сустрае нейкую цацку, пазнаваць у магазіне і расказаць пра яе. Хто ж, скажыце, адмовіцца дапамагчы цацкам, якія трапілі ў бяду? І вось усхваляваныя дзеці "на тэлефоне" паведамляюць пра знойдзёную цацку, дык яна радуюцца, што яна знайшлася. Выхавальніца задаволеная — малышы правялі чуласць і гатоўнасць прыйсці на дапамогу, надзяраю гавораць.

Дык наўжо ж выхавальнікі бясспільныя, а? — АМ з вамі не трэба тлумачыць, што для многіх дзяцей дзіцячы сад — гэта адзіная магчымасць навучыцца самастойнасці. Дома ж з яго парываючы дзіцячою, а тут і ложаць засіпаць навучыцца, і гуляюць, і з'яўляюцца штуркі, і гузікі зашпіліваць. А якія цяпер сем'і? У многіх толькі адно дзіця, што стварае далатковыя цяжкасці ў выхаванні, бо даводзіцца нярэдка прыкладна нямаю сіл, прафесійнае ўмення і вытэмкі, каб дзіця павялілася эгаізму, а то і фанатэрысты, скарнілісці.

Нават не бываючы дома ў сваіх выхаванцаў, вопытная выхавальніца скажа, як жыва тая ці іншая сям'я. Знеціні выгляд дзіцяці, яго манеры, паводзіны, гаворка — усё гэта лістэтка адносінаў сям'і, яе маральнага і псіхалагічнага клімату. Ужо самыя першыя назіранні за малымі паказваюць, які займаюцца з ім бацькі. Адны растуць у сытасці і дастатку, другія рады шака-ладнай цукерцы. Адны ўжо ў сарэдзі групы ўмеюць чытаць, другія менш развітыя, неагэ-варыяльны. Адны спакойныя і добразычлівыя, другія замкнутыя, раздражненыя. Адных прыво-дзіць і забароняць са свайма і тата, а за другімі і пасля дзесяцігоддзяў гадзіна звыклая прыйсці. Адны займаюцца дадаткова ў платных гуртках, для другіх у бацькоў не хапае грошай купіць іграшку, а трэба зноў адрэзаць... Жыццё ёсць жыццё! Але ж дзеці не выбіраюць, у якой сям'і нарадзіцца, якіх мець бацькоў... Як ні стараюцца арганізатары дашкольнай адукацыі праставіць дашкольную ўстанову да патрэбнасцей дзіцяці і сям'і, як ні рушаць у многіх дзіцячых садах стварыць самы зручны для бацькоў графік прыёму дзяцей, пры ўсім несумлен-ных дасягненнях і пераменах да лепшага многія бацькі па-ранейшаму далёка ад сваіх дзяцей. Далёка ў многіх сэнсах. У тым ліку ў фарміраванні культуры паводзін.

А хіба можа быць інакш, калі нярэдка ўзнікаюць выхавальніца і бацькоў пачынаюцца і закан-чаюцца талды, калі яны перадаюць дзіця з рук у рукі? Зрэшты, яшчэ — на бацькоўскіх сколах, якія бацькі ўспрымаюць як павіннасць. Успрымаюць як павіннасць, таму што не ўсёвядалыя простую ісціну: дзіцячым бацькам быць сорамна. Спасылкі на больш высокі, чым, скажам, дзяцціль гадзіну таму, агучылі ўзровень адукацыі населенніцтва наўрад ці варта разглядаць як сур'ёзны аргумент аднаўлення многіх малых бацькоў ад дашкольнай установы — педа-гагічнай граматычнасці ад гэтага не павялісца.

Як жа наладжваць кантакты дзіцячага сада з бацькамі, клопаты якіх абмяжоўваюцца ў асноўным тым, каб дзіця было здаровае, сытае і апраўнае? У многіх дашкольных установах, сабраўшы мінімум везастак пра сем'і, педагогічную асцету праводзіць дыферэнцыяцыю, з улікам падрыхтаванасці бацькоў. Агучыліяныя заняткі спалуча-юцца з індывідуальнымі кансультацыямі, праводзіць якія запрашаюць настаўнікаў, псіхалагаў, медыкаў, работнікаў устаноў культуры.

Бацькі атрымліваюць парады, як трэба размаўляць са сваімі дзецьмі, якія прымяняць заох-вачанні і пакаранні, як прывучаць дзяцей да самастойнасці, да правільных паводзін за сталом, у дзіцячым садзе, на вуліцы і ў грамадскім месце. Такія кансультацыі праходзяць у форме шчырай гутаркі, падчас асобна для тат і мам, таму бацькам яны не ў шкар. Наадварот, гэта ўмацоўвае кантакты дзіцячага сада з сям'ёй — бацькі ўсё ахвотней дапамагаюць выхавальнікам і ў аснове вопытам сямейнага выхавання, і ў правядзенні вечараў адпачынку, і ў педагагічнай асцету. А дзі адкрытых дзверей, якія стаў традыцыяй у шэрагу дашкольных устаноў, спрыя-юць таму, што бацькі, прысутнічаючы на занятках, лепш знаёмяцца з жыццём свайго дзіцяці ў дзетсадах, пачынаюць разумець свае правы і выхаванні.

Парэзума, як вядома, ставяцца бацькі да сваіх дзяцей. Адны стараюцца дагавдаць ко-жаму капрызу дзіцяці, другія адмахваюцца аднавіцца! Нельга! нельга! Гэтыя зрываюць на дзіцячых злысць, без прычыны лупцюць і т.а. А вынік — адзін і той жа: дзіця становіцца неку-рым. Удому выхавальнікі ўмеюць выкарыстоўваць у гутарках з такімі бацькамі педага-гічныя "падыскі": і па этыцы сямейных узвясін, і па бацькоўскіх абавязках, і па размеркаванні дамышай працы, і па сумесным сямейным адпачынку. Гэтыя "падыскі" робіцца з дапамогай афарызмаў выдатных педагогаў, абмеркавання канкрэтных сямейных сітуацый, афармлення экспазіцыі педагагічнай літаратуры. Такім чынам, тактоўна, неназойліва, вопытныя выхаваль-нікі пераканваюць бацькоў у тым, што можна, а што нельга дэваліць рабыш дзіцяці, і калі варта патлумачыць яму матывы той ці іншай забароны, каб у яго сфарміравалася дакладнае ўяўленне пра дабро і зло.

Зразумела, што шчырасць і прызнаннісць узасмададнісць выхавальніцаў з бацькамі павышае аўтарытэт выхавальчых рэкамендацый, садзейнічае адзінаству патрабаванняў да дзіцяці ў сяду і ў сям'і.

ТАК, фарміраванне ў дашкольнікаў культуры паводзін — справа няпростая, паўсядзённая. Яе эфектыўнасць у значнай меры залежыць ад таго, у якой сям'і расце дзіця. Менавіта з тых ці іншых чынаў, дзейсных у сям'і, у дзіцячым развіццёвацца прывычкі, нярэдка не самыя лепшыя. Слушаю ж кажуць у народзе: яблык ад яблыні не далёка падае... Але ж ці дае гэта падстава выхавальнікам дашкольных устаноў для таго, каб апускаць рукі? І на не вельмі ўдалай яблыні могуць вырасці добрыя плодзі, калі своечасова зрабіць (помніце Міхурына?) належную прышчэпку? Галоўнае — не траціць веры ў свае сілы і ў дзяцей.

Я думаю так.

Алег КУШЧІК.

Умалотная ніва

Напярэдадні юбілей Івана Пятровіча Шамякіна наш карэспандэнт задаў не-калькі пільнаўзгаданаў адзін — ало-ману культуру, заадачы кафедры беларускай філалагічнага факультэта БДУ Таццяне Шамякінай.

— Таццяна Іванавна, гэта ўжо шосты "сап-раўдзін" юбілей Івана Пятровіча (калі гаварыць, што пасля шасцідзесяцігоддзя адназначна ко-жнае пяць гадоў). З якім настроем вы яго сустра-каеце? Чым, на вашу думку, адрозніваюцца сёлетняе святкаванне ад папярэдніх, магчыма, у сэнсе ўвагі да юбілейных сабрав, сабрав, калег-пільнаўзгаданаў, урочнае, уладнае, саюза юбілейцаў, СМІ і г.д.

— З якім настроем можна сустракаць 80-гадовы юбілей? Яна, што не з такім, як 50-гадовы. У мяне, як і ў дзіця, настрой нейкі больш уніфікаваны, чым у па-парэдак юбілейную тату. Скажу шчыра: бацька ніколі не быў аб'ектам увагі ўладна і шырокай публікі. Так, у 60-гадовы свой юбілей атрымаў званне Героя Сацыялістычнай Працы. На вельмі высокім узроўні прайшоў юбілей у 1996 годзе — 75-гадовы. Але сёння ўвага з боку Прэзідэнта, уладна, СМІ, ко-лег-пільнаўзгаданаў, сабрав папярэдняга большага, ма-жэ, прышло наўраўне адчувацца, што Шамякін — адзін з тых нямногіх беларускіх пісьмемнікаў, хто стараўся — прызнаваўся шчыра — вядуць літаратуру. Ён — сапраўдны лэгіянец свайго часу, які здолеў пе-радаць яго дыкчанне, яго эмацыянальнасць фар-бы.

— Ці памятаеце вы той момант, калі ўпершы-ню адчулі, што вы даклад пісьмемніка? Ці, мажэ быць, "нарадзіліся" з такім усведамленнем?

— Мне здаецца, што колькі я сабе памяню, столькі гэта вельмі, бо маі заўсёды прасіла нас з братам не шумець, калі бацька пісаў. Пры гэтым, як і папара-дак, нам унушалаў нешта такое, што прывяло на-ват да нейкага комплексу неспрыяльнасці: мы не толькі, так бы мовіць, не "задзіралі нас", а імокнулі трымацца цішы, ніжэй за іншых. Гэта і ёсць, відаць, свешкае выхаванне: "вы такія, як і ўсе", "у нашай краіне ўсе роўныя". Не ведаю. Гэта феномен. Не магу зразумець, чаму мне заўсёды хацелася быць у ценю. Пры тым, што бацька якраз быў грамадскі дзеяч. Мне і сёння некай нікавацца ад гэтага інтэр'ю, ад увагі да мяне.

— Якая была першая бацькава кніжка, якую вы прачыталі? Якія былі тады адчуванні? І як змяніліся яны пасля, па першы вядомы сталенні і набыцця ўласнага прафесійнага вопыту літэрату-ра-і культурнага ўзвясін? Ці мажэце сёння чытачыні бацькавыя творы, унутрана адмахвацца ад таго, што іх аўтар — не проста знакаміты пісьмемнік-класік, а ваш бацька?

— Першая бацькава кніжка, што я прачытала, на-колікі помніцца, — зборнік дзіцячых аповяданняў "У Маскву", кшчэ вельмі няспешны, няўны. Але мне ў дзіцястве падабаліся. Дарчы, тады я якраз адма-жэвалася ад таго, што аўтар цікавых твораў — мой бацька, інакш кажуць, была шчырай чытачкай. А сёння — не магу. І часта ўнутрана палемізу з ім, асабліва тады, калі ён абавірацца на факты жыцця ці характары з блізкага акружэння. Калі зыходзіць у ўнутранай іспаснасці мастацкага твора, псіха-лагічныя абрысы яго герояў дастаткова матываваныя, але яны, як правіла, мала судзілісця з сутнасцю пра-тыпнаў. І я ламаю галаву: ці сапраўды ён нас так ба-чыць, ці гэта ўсё ж непазбежна ў творы мастацка-трансфармацыя, калі галоўная роля належыць аўтар-скай фантазіі, а прататыпы неабходны толькі як фар-мальнае аснова?

— Шамякін і яго сям'я заўсёды былі абкружаны цэлай міфалогіяй, многія анекдоты і гісторыі не мелі ніякіх дачыненняў да рэальнасці. Кожны мяркуе пра інаша аднаўленне сваёй сапаваннасці. Людзям было няўмы, як у такога багатага (на той, сваеці, час) пісьмемніка такі звычайны побыт. Сапраўды, у нас ніколі не было шыкоўнай мэблі, дарагой апаратуры. Была машына, дача. Але дача — самы звычайны, хоць і дастаткова вялікі, дом. А сёння яго памеры проста смешныя ў параўнанні з палацамі-гмахамі "Новага сярод-іх" і не вільш. Бацька даволі шчыпны ў побыце. Сёння, безумоўна, закланаваны нейкім элементарным кам-фартам, але гэта зразумела ў яго ўзросце. А ў прынцыпе прыклад майго бацькі пацвярджае тую простую ісціну, пра якую ішчэ Хрустосі гаварыў: "Будзе дзень — будзе клас". Інакш кажуць: калі ёсць магчымасць, карыстайся тым, што маеш, а не трымай на ашчад-кажніках. Усё жыццё Шамякін верна служыў дзяржаве і веруў у яе абсалютна. А дзяржава ў 1992 годзе так яго падвела! Праўда, гэта была ўжо іншая дзяржава...

— Што тычыцца сабрав, безумоўна, раней іх было намянога больш. Адышлі ў набыт вельмі блізкія: Андрэй Макаёнак, Аляксей Кулакоўскі, Максім Танк, (Працяг на 4-й стар.)

Тут яго крыніцы

Звычайна, калі сустракаюцца з юнімі чытачамі, яны нярэдка задаюць пытанне: а ці бачыліся вы з тым ці ін-ным пісьмемнікам? Часцей за ўсё называюць прозвішча Шамякіна. Пачуўшы станючы адказ, просіць раска-заць пра Івана Пятровіча, падзяліцца сваімі ўражання-мі пра чалавека і пісьмемніка, якія самі ведаюць толькі на творчых і біяграфічных звестках.

Прапаную чытачу запіс размовы з Іванам Пятрові-чам, якая ў нас адбылася ў яго кватэры за кубачкам каваы. Мы нілі я і саманілі. Мені — пра літаратуру, болей — пра жыццё, пра родную нам Гомельшчыну.

— Гомельшчына, Гомель —

гэта, вядома ж, найважнейшая ста-ронка ў маім жыцці. Тут ўпершы-ню ўдзінуў паветра, тут зрабіў першы крок, тут сказаў першае слова... тут упершыню пакахаў. Мы ж некалі з Мамай вучыліся ў адным класе. А выйшайшая кропка ў маім каханні была пастанавлена ў Гомелі. Спатакнілі на вуліцы Ас-троўскага дагтуль помнішча.

— І гаварылі сваёй будучай жонцы самым пячотым слоўмі, абшлі, вільш ж, дастал зорку з неба?

— Не. Хлусіць не буду. Пры ўсёй маёй гарачай любові мы не спускаліся да сасокання на-штат "ластак", "коцік". Быў не той час. Было не тое выхаванне.

— Тое, што вы вучыліся да ваіны ў тэхнікуме, вядома.

— Так, так, будучыні матэ-рыялаў...

— А Мама Кротава, дачка Фі-лата, якая вы цэлым словам прыгадаеце ў сваіх успамінах, што рабіла ў Гомелі?

— Яна вучылася на фельчара.

— На той перыяд, на перыяд кахання, прыходзіліся і пачаткава-шай творчасці?

— Так, і не. Да літаратуры я сур'ёзна ставіўся яшчэ ў школь-ныя гады. Перачытаў усё, што трапілася пад руку. У адносінах да нас, пісьмемнікаў, гэта крыху банальна гучыць. Але, як кажуць, што было, тое было. Набраўся смеласці, прасіў кніжкі то ў дзяду-ра, то ў настаўнікаў. Хаця і ў іх запас быў не надта... Нешта спра-баваў і пісаць. Больш вершы. Не трэба тлумачыць пра што... А ўжо калі трапіў у Гомель, то даведася, што пра "Гомельскай праўдзе" працуе літб'яўленне. Пачаў яго наведваць.

— Ці помніце, як праходзілі заняткі, якія была атмасфера?

— Таварысцкая атмасфера. Хоць і сустракаліся аматары пад-зяць перцу бэд дай на тое прычы-ны. У гэтым, калі мяне паміць не паводзілі, прашаў Яўменчу, сам не літаратар, але любіў, калі гутарваліся вакол газетна малыха паэты, правалі. Рэзак са мной на-ведвалі тры заняткі будучыя вядо-мыя паэты Кастусь Кірэнка, Дзімітрый Кавалёў, Леўнік Гаўрылаў. Яны крыху старэйшыя былі за мяне, ужо друкаваліся. І ші-трэба гаварыць, як я ім зайздур-чаў! Наўдана я разбіраў свае рука-пісы на дачы і наткнуўся на абла-раны шчытук, мой юнацкі дзёнік за сакавік — май 1939 года. Дык вось, у ім я вычытаў, як на гуртку разбіраліся мае аповяданні. Шка-да, чамусьці не памянуць, як яно называлася, а памяць назву не збе-рагла. Мяне раскрытыкаваў нейкі Мікула... Хто ён такі — нават у твар не помню... Усім запаміну, а яго не... Але ён не зразумее тое, што я напісаў, і таму гаварыў не-перакідваючы.

— Дасылалі ў абласную газету і допісы?

— Было і такое. Расказваў пра жыццё вёскі, у школе ў якой на-стаўнічаў. Там, у Пракопаўцы, пісаў і свой першы роман "Лыбо-кая пільна".

— Па гарачых, як кажуць, спя-лах?

— Мікула тры гады пачаў на-шай Перамой, калі быў напісаны мой першы буйны твор. Тады нельга было сказаць, што яна і-гісторыя. Яна кічэ не дыхала ў спіну, яна дыхала ў твар.

— Так ці інакш, да ваіны вы звярталіся і пазней?

— І сёння, бывае, звяртаюся. Гэта — не пільнавыя тэма. Але як я пішу пра ваіну? Рэспектыўна. Хоць такія мае аповесці, як "Гандлярка і паэт", "Шлюбная нощ" — неперадана пра ваіну.

— "Гандлярка і паэт" — гэта, на мой погляд, вышыня. Пра таі твор марыць кожны пісьмемнік.

— А ты ведаеш, што ў свой час гэтую аповесць вылучалі на са-мую высокую прэмію? На Ленін-скую.

— Крам вуха чуў.

— Але знайшліся асобныя людзі... і не павялісваліся ж, спе-цыяльна ў Маскву паехалі, каб нашкодзіць. І прамію не далі.

— Матывацыя, цікава, якая была?

— Маўляў, гандлярка... не тая геранія. Не з рабочых. Хоць якая ж яна, калі разабрацца, гандлярка? Патрыціце.

— А вам, Іван Пятровіч, часта вось так... падножкі ставілі?

— Ставілі. Для многіх пісь-мемнікаў я быў нячужбым. Бада, што многія ў класіцы мелі... На маім баку быў мой чытач. Я гэта адчуваў і тады, адчуваю і шпер. Таму напартачыць мне няпроста. Хоць нахалдзіцца і сёння... знахо-дзіцца.

— Вы маеце на ўвазе рэдкія выпадкі і з боку маладых літэрату-раў?

— Я іх проста не чытаю. Хоць і крыўдна бывае. Але яны мне помніць за тое, што іх прымуша-лі ў школе вучыцца мае творы...

— Іван Пятровіч, наўдана ў Гомелі памёр Сцяпук...

— Памёр? Уладзімір Сцяпа-навіч, здаецца?

— Так, так. Ён доўгі час пра-цаваў першым намеснікам стар-шыні аблвыканкома.

— Шкада чалавека. Але ж усё мы пад Богам хоцім.

— Я незадоўга да смерці меў з ім размову... Ён гаварыў, бышам з'яўляецца адным з прататыпаў рамана "Сэрца на далоні".

— Праўдзін гаварыў. Многія ўзвяснікі партызанскага руху сталі героямі маіх твораў. Яны пазнавалі не толькі сабе, пазнавалі тых пазей, якія ляглі ў аснову маіх раманаў.

— Дарчы, як і Андрэй Макаёнак?

— Пра Андрэя я магу расказ-ваць бясконца. Шкада, вельмі шкада, што мы яго рана страцілі. Гэта ж ён у мяне гатоўны герой ра-мана "Атланты і карыятыды". Хоць ён у творы — галоўны аркі-тэктар, а ў аснове — яго жыццё.

— Нельзе пасля смерці Андрэя Ягоравіча ў сусвету на рэспуб-ліканскім радзё з прыгожай, мала-дымі жанчынай — Аленай Сар-гееўнай. У яе, дарчы, прозвішча, як і ў мяне, таму яна пацвікліва, адкуль я родам... Калі назваў Жу-равіцкі край, то яна адразу ж жа-ла расказаць пра Андрэя Ягораві-ча. Гадзіны даве мы гутарылі. Яна вельмі шкадала, што скасавала ў свой час шлюб з Макаёнкам... Скала прахладна так: "Тады б ён быў жыў".

— У "Хто ведае, мабыць, і так. У "Аповесці пра сабра" я на-пісаў шчыра, што тав медыка, што накінуўся на грошы драм-турга, а ў яго на той час яны былі някляпы, пабудыла яго... сваімі ўколамі. Паласвала яна мне нер-ваў. І суды былі. Я, як сабра Ан-дрэя, павінен быў заступіцца за яго. Хоць і прона. І я зрабіў гэта.

— Пра вашу дружбу я чуў шмат. І, відаць, у пісьмемніцка-асяродку гэта была рэалізацыя, каб так сабраваў моцна? Два на-родзіны...

— Народнымі мы сталі пасля. Пісьмемнікі сабруюць паміж са-бой, ёсць прыклады. Не магу ска-заць, што там, за сабруствам. Мы ж з Андрэем былі як браты. Мая Мама нават унушалаў мяне да яго тэ, Іван, і лан не можаш пра-ж

Як на Случчыне выхоўваюць вучняў

У літні за гали навучаня халя паўноці літнізат атрамалі

дипломы республиканских и га- казімір ЮРІЦЬ.

